

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

1. Catholica Dei immensitas contra errores dogmatice statuitur.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

adhuc de nostro gaudio loquendo, ut ostendimus cert.
2. & quævis de eo verum esset, non tamen de Dei
gaudio verum foret; cuius iudicium, ut diximus, æter-
nitatem concernit necessario, extra quam futurum bo-
num non est, sed intra illam pro sua tamen dura-
tione.

9. A posteriori tandem, & absurdo virgentis Dei,
quoad scientiam, immutabilitatem, huiusque in varia-
tione impeti æstimatione Recentiores iidem, quia, si
Deus cum res depraesentem adesset, nihil denuo cognoscit,
quod ab æterno non nouerat, nescit quidem quo die
vinit. Ponamus enim tres dies, feriam primam, feriam
secundam, & feriam tertiam: si idem omnino in ho-
rum singulis, & omnibus, quoad existentiam actualem,
& depraesentem singulorum, & omnium, sique cum
illis coexistentiam actualem, depraesentemque iudicat
Deus: ergo cum aduenit feria secunda, vel tertia ni-
hil aliud aliterve cognoscit, ac iudicat Deus de alte-
rarius existentia actuali depraesentem, sique coexistentia
actuali cum alterutra: atqui feria prima ante aduen-
tum secundæ non sciebat, nec iudicabat feriam secun-
dam actu, & depraesentem esse, sed fore, seque illi coex-
istiturum, non autem illi depraesentem coexistere actu:
feriaque secunda elapsa, atque accessu tertiæ, coexis-
tisse secundæ, non autem depraesentem feriam secundam
existere, aut se illi coexistere: ergo neque acceden-
te feria secunda scit, aut iudicet depraesentem, &
actu existere, seque illi actu, & depraesentem coexis-
tere.

10. Argumentum hoc ex æquivocatione orta ex
nostro imperfecto modo cognoscendi, & iudicandi de
rebus, ac duratione, seu tempore ipso, ad Deique
scientiam, & iudicium, quod cum tempore non est
(ut dixi) sed cum sua æternitate ortum habet, illud
enim est actu, & nunc depraesentem, erit vel fuit, res-
pectu temporis nostri cum quo iudicamus, est, atque
respectu illorum cognoscit ab æterno Deus esse fore,
vel fuisse, non autem respectu suæ intrinsecæ æternita-
tis, quæ est duratio vnicæ, cum qua iudicat: sique ab
æterno, & in æternum cognoscit feriam secundam in
sua duratione Deo extrinsecæ, in se depraesentem, &
actu existere, seque illi pro ea coexistere: unde, licet
nihil denuo cognoscit, ac iudicat, cum ille dies acce-
dit, scit quo die duos cum illo vivit, & regnat. Ad
formam. Cum dicitur: nunc depraesentem feria secunda
actu est, aut ego coexistit: si illud nunc, & duratio,
quam iudicium illud diuinum concernere significatur
sit feria ipsa secunda est propositio de subiecto non sup-
ponente: ac proinde de qua negandum est suppositum,
si autem concernatur, ut verè solum concerni debet,
nunc æternitatis, cum quo solum iudicat Deus, evanescit
argumentum.

QVÆSTIO IV.

De immensitate Dei.

DVÆ sub hoc titulo æquivocantur à multis
quæstiones; existimantes Dei immensita-
tem idem prorsus, quod eius vbiquitatem
esse; cum tamen vbiquitas seu Dei entita-
tius in rebus præsentia per essentiam, li-
cet ex immensitate oriatur, atque in ea fundetur, diuer-
sum quid ab ea esse, vel inde demonstratur, quod in
ea fundetur. Primum ergo, quod præsentem
de Dei immensitate; in sequenti
verò de eius vbiquitate
agemus.

CERTAMEN I.

Catholica Dei immensitas contra errores, dogmaticè statuitur.

1. **D**Ei immensitatem ij omnes negant, qui negant
eius vbiquitatem. Cum enim hæc ex illa per ne-
cessariam, legitimamque consequentiam inferatur ex
huius, quæ consequens est, negatione ad illius, quæ est
antecedens negationem consequentiam currere necesse
est: Cum celebre Dialecticæ axioma, & principium sit
ab opposito consequentis ad oppositum antecedentis con-
sequentiam ineuitabiliter tenere. Eos qui vbiquitatem Dei
negant, qu. 5. certam. 1. recensuebimus. In terminis autem
ipsis nemo hactenus, quem viderim, Dei immensitatem
negavit, sed solum, ut dixi eius negando intimam, atque
penitissimam penetratiue, ut sic loquar, in rebus omni-
bus substantialem præsentiam, & vbiquitatem: quare
præter præfatos neminem pro errore negantem Deo im-
mensitatis attributum commemoro.

2. Veritas autem catholica est Deum immensum esse,
definita expressè cap. Firmiter de summa Trinit. Item in
Symbolo Athanasij: *Immensus Pater: immensus Filius:
Immensus Spiritus sanctus*: quibus etiam immensitatis
prædicatum ex communibus Trinitati, atque Deitatis,
vbivis personarum, indiuiduum comes ostenditur. Est
etiam in scriptura expressum. Baruch. 3. *immensus est, &
non habet finem* Ad Ephel. 3. *Vi possitis comprehendere cum
omnibus sanctis: quæ sit latitudo, & longitudo, subli-
mitas, & profundum*, Dei ipsius intrinsecus: neque enim
comparat cum mensura, & coaptatione Dei actuali ad
extrinsecæ loca, quæ vbiquitas Dei est, sed intimam Dei
ipsius dimensionem interminabilem, quæ immensitas est,
corporeorum ad instar describit. Quare Ambrosius eum
locum in commentario suo de immensitate Dei exposuit.
Idem ipsum continetur verbis illis. *Et magnitudinis eius
non est finis*. Psalm. 144. quæ, licet infinitatem Dei per
essentiam tradant, & hanc etiam immensitatem eius
apprimè nos docent. Denique, quæcunque substantia-
lem Dei vbiquitatem, & præsentiam in rebus omnibus,
imo, super effusionem, continent, hanc nobis diuinæ im-
mensitatis veritatem ostendunt. Iob 11. *excessor celo
est: & quid facies? profundior inferno: & unde cognos-
ces? longior terra mensura eius: & latior mari*. Et 2.
Paralip. 6. *Si caelum, & cæli calor non te capiunt,
quanto magis domus ista non te capiet*. Ecclesia demum
de B. Deipara, quotidie canit: *Quem celi capere non po-
terant*, &c. Atque ad Ephel. 4. *Qui est super omnes, &
per omnia, & in omnibus nobis*. Præsentia enim substantia-
lis, quæ omnia futura absolute, & possibilia excedit,
immensitas sanè est.

3. Accedit Patrum omnium consensus, qui, licet eam
immensitatis voce non tradant, immensitatem tamen per
Dei in omnibus substantialem vbiquitatem, imò ultra,
extra, supra, infra, ac circum omnia præsentiam, trad-
dunt. At sine eo respectu ad locum extrinsecum, siue
reale creatum, siue imaginarij spatij ipsam intimam
Dei immensitatem nobis luculenter exposuit Amobius
aduersus gentes appositissima loci, in quo omnia conti-
nentur similitudine. *Præda enim* (inquit) *tu causa es, locus
verum, ac spatium, fundamentum cunctorum, quæcumque
sunt*. Ea enim similitudine loci alia continentis apertis-
simè declaratur Dei immensitas, quæ cunctis spatiis in
seipsa amplior dilatioreque est: quæmadmodum spatium,
& locus, quo aliquid continetur, maior ipso necessario
esse debet. Neque absimile Dionys. 1. de diuin. nomi.
*Deum custodiam, & domicilium omnia conseruans, &
continens* appellant. Et cap. 9. *Magnus appellatur Domi-
nus secundum sibi propriam magnitudinem: omni magni-
tudini extrinsecus superfunditur, & supra expanditur,
omnem complectens locum*, &c. cap. 10. *Sedem, & fundum,
in quo omnia firmantur, & recumbunt* esse Deum ait.
Denique excessum hunc, & super effusionem supra om-
nia quæ non tam vbiquitas, quam immensitas est, quæ
cuncta, quasi localiter continentur docere Athenagor.

Legat. pro Christiani, Magn. Gregor. 2. moral. cap. 7. & 12. Iudor. 1. de sum. bono cap. 2. Hilar. 1. de Trinit.

4. Sed verbis immetensitatis voci affinitibus pro eadem veritate Athanas. rescripto ad Liberium. *Deum esse incomprehensibilem loco* aiebat Gregor. Magn. homil. 8 in Ezechiel. *incomprehensibilis est, & ubique totus*. Basil. hom. in principium Euang. Ioan. *Deum non contineri loco, neque in circumscripto aliquo, aut in circumscriptio- ne certa deprehendi*. Theodor. 2. de provid. *Omnia item complectitur, ipse à nullo circumscriptus*. Damasc. 1. de fide cap. 16. *Deum esse incircumscriptum, & non esse in loco, sed ipsum sibi esse locum*. Hanc extremam phrasim ad rem præsentem elegantissimam didicit ex Tertul. contra Prax. cap. 5. aiente. *Ante omnia erat Deus solus ipse sibi, & mundus, & locus*; vel fortassis utræque ex veritute longe Minutio Felice in suo Octauio ubi ita scripsit. *Palam est parentem omnium Deum, nec principium habere, nec terminum, qui ante mundum fuerit sibi ipse præ mundo*. Etenim ea phrasi, & sententia, quæ sibi locus, mundusque Deus sit, adeo illum magnum esse significatur, ut solus ipse suam magnitudinem æquet: ac proinde solus ipse sui mensura esse possit: quod ipsum est immensum esse Deum; sed ea voce traditum ab Eucher. video de spiritalib. form. cap. 1. *Deus ubique totus, & immensus*.

CERTAMEN II.

Eadem Dei Immensitas ratione monstratur. Atque diuersum ab infinitate Attributum esse ostenditur.

1. **V**T autem immensitatis Dei prædicatum à ratione probetur, atque an Dei proprium, atque ab infinitate diuina diuersum Attributum sit, examinetur, oportebit eius conceptum explicare, etenim S. Bonauent. in 1. d. 43. art. 1. q. 2. (ubi etiam Albertus art. 2.) immensitatem Dei ab infinitatis Attributo metaphysicè adhuc indistinctam, idemque formaliter cum illa esse existimant: verum, si immensitatis diuinæ conceptus rectè intelligatur ac penetretur, constabit facile diuersum prædicatum ab infinitate diuina esse: quare, cum Attributum diuinum etiam sit, ut videbimus statim, diuersum ab infinitate attributum esse. Etenim Dei infinitas per essentiam physicam, quo solum pacto attributum Dei esse ostendimus, qu. 1. cert. ult. n. ult. statim complexu physico omnis entis, & prædicati possibilis, quod imperfectionem non dicat, in quo fundetur nostro concipiendi modo negatio maioritatis essentiae, atque entitatis physice possibilis, quæ à nobis eiusmodi infinitas Dei per essentiam explicatur; licet reuera ipsa positua physica Dei essentia sit ea, quæ à nobis ut negatio concipitur. Cum enim essentia seu entis physici maiortas respectu diuinæ essentiae physice, sit impossibilis, ac proinde negatio necessaria e conceptu, & essentia sua, quod illi contradicit, in Deo posituum esse debet; nempe essentia ipsa posita Dei, sicut de contradictorio secundi Dei, qui est impossibilis, dicemus ipsum verum, & posituum Deum nostrum esse inferius d. 5. de Dei unitate disputantes, ac d. 7. de Omnipotentia, quo etiam modo de infinitate Dei per essentiam metaphysicam philosophamur.

2. Ex hoc vero infinitatis Dei attributalis per essentiam conceptu fusiùs explicato, & statuto qu. 1. atque iam subiicienda immensitatis diuinæ explicatione, aperte constabit hanc metaphysicè, & formaliter, ex parte etiam obiecti, prædicatum & attributum Dei diuersum ab eius infinitate attributali esse. Est igitur Dei immensitas, capacitas & aptitudo diuinæ essentiae, ut omnino immutata in se, ac sine præsentia alicuius aduentu, quidquid spatij, & corporeæ magnitudinis, rerum denique omnium possibile sit, etiam infinita ex impossibilibus, per impossibile ad possibilia transirent: substantiali, atque inuariabili sua præsentia indiuisibili physice, atque ut de omnibus Dei prædicatis generatim ostendimus d. 2.

qu. ult. metaphysicè etiam, quatenus ex se est, incimè penetrare, replereque possit. Hunc autem conceptum à continentia, & complexu omnis entis essentia, ac prædicati possibilis, quæ imperfectionem non deoulat, diuersum metaphysicè, & obiectiue, ac proinde ab infinitate Dei per essentiam suam esse, quis dubitet? Confirmatur: quia infinitas Dei per essentiam est formalissimè fundamentum negationis entitatis, seu essentiae maioris, quam Deitas ipsa: quæ negatione nostro concipiendi n. o. do eiusmodi posituum fundamentum, seu infinitatem per essentiam apprimè explicamus; immensitas autem Dei est fundamentum negationis loci, ut sic loquar, seu præsentia maiortas, quam Deitas ipsa, per quam id posituum fundamentum, seu Deitatis immensitatem optimè declaramus: Hæc autem positua fundamenta, & negationes, per quas illa explicamus, diuersa plane sunt, atque ad diuersa tendunt connotata: ergo & sunt formaliter obiectiue, atque metaphysicè diuersa.

3. A priori probatur hæc immensitas diuina, quia est prædicatum nullam dicens imperfectionem, posituum, & perfectum metaphysicè saltem adiectiue & physice loquendo perfectio (ut modo abstraham ab ea questione, an metaphysicè quodvis attributum diuinum sit bonitas, & perfectio: siue an hæc diuina omnia prædicata metaphysicè permeant, & transcedant: de quo d. 6.) ergo Deo est concedenda. Antecedens probatur: quia rebus omnibus posse alicubi præsentari perfectio est, etiam si sit per commensurationem, ut corporibus, atque spiritalibus sine commensuratione, sed ita ut tota in omni, & tota in quouis spatij parte: & quo perfectiores sunt in maiori spatio, licet per præsentiam diuisibilem: ac proinde sine commensuratione, ac eadem indiuisibili præsentia, seu præsentia substantiali omni spatio possibili præsentari posse, summa erit in eo genere, dignaque Deo perfectio. Probari etiam à priori solet ex infinita Dei potentia, quæ infinitos effectus operari vbis potest: cum vbis necessitè à Deo pendere debeant. Sed ex hoc solum, non ita sumitur probatur, cum coniunctio, & penetratio, præsertim localis, agentis cum effectu non ita necessaria probetur, ut difficultates, quas dedimus in physicis controuersis de conditionibus necessariis inter agens, & passum non patiantur: Si autem adiungatur aliud poterit solidius ex Dei omnipotentia eius immensitas probari. Licet enim localis coniunctio, ac penetratio agentis cum passio non requiratur, quare nec præsentia, seu capacitas ad illam, ut possit agens operari effectus; alitèr alicubi esse necessarium ad operationem est: quod enim nullibi est, nullibi operatur, ac proinde, quod nullibi esse potest nusquam poterit operari. Sed Deus potest omnia possibilia operari: ergo & esse saltem alicubi. Inde verò efficaciter in eorum vbis loci, & rerum possibilium esse de se posse, atque adeo immensum esse: quia quidquid in quouis ordine, & respectu ad quodvis genus rerum Deo conuenit infinitum, in illo ordine esse debet: non esset autem talis potentia ad eisendum loco, siue præsentia Dei substantialis, nisi ad omnia possibilia potentia, & præsentia esset.

4. A posteriori probari solet Primo: quia si non esset Deus immensus, posset aliquid maius præsentialiter cogitari, imò & esse: scilicet vndeque ac circumquaque potentius, & expansius. Secundo posset aliquid esse extra Deum, non secus, ac si mundus animatus esset, & aliquid extra mundum esse posse statueretur, (ut verè potest,) posset aliquid extra mundi animam esse, quin ea foueretur. Tertiò, si non esset Deus immensus, commentus alicui esse deberet, toti mundo si velis: sed quam angusta Dei mensura, hæc est, quem cæli capere non possunt, cum totum mundum conineat. Inde quartò inferitur moueri loco posse Deum, atque ambulare, nouumque ubi acquirere pristino relicto, quæ omnia absurdissima sunt. Sed certè hæc omnia supponunt Deum alicubi esse posse sine imperfectione. Si enim nullibi esse posset, nihil eorum absurdorum inferretur. Quod autem alicubi esse posse imperfectionem dicat Deo, indignumque sit, inde suaderi posse videtur: quia posse alicubi esse, vel etiam vbique, nequit esse in Deo actus intrinsecus, sed sola potentialitas, ut præsentetur: at nihil in Deo per modum potentialitatis esse intrinsecè potest, nisi respectu actus ipsi Deo extrinseci: ergo vel vbique, seu præsentia, quæ Deus incimè

ex